

سوختگی

تهیه کننده: واحد آموزش سلامت
تأیید کننده: کمیته آموزش بیمار
تاریخ بازنگری: پاییز ۱۴۰۲

منابع: ClinicalKey, WebMD, Mayo clinic

“ارتباط با ما”

تلفن تماس: ۰۳۵۳-۳۱۲۲۲۳۰

ایمیل: ۰۹۹۶۵۲۵۰۰۶۹

آدرس اینترنتی: rahnemoon.ssu.ac.ir

❖ شرح بیماری

پوست از سه لایه‌ی زیر تشکیل شده است:

✓ اپیدرم یا روپوست: به لایه بیرونی پوست گفته می‌شود. در این لایه سلول‌ها به طور مداوم در حال تقسیم و تکثیر هستند و سلول‌های تازه ای می‌سازند.

✓ درم یا پوست میانی: این لایه در زیر اپیدرم قرار داشته و از آن ضخیم‌تر است و حاوی رشته‌های الاستین و کلاژن و همچنین حاوی عروق خونی، اعصاب، اعضاء حسی، غده‌های چربی، غدد عرق و ریشه مو است.

✓ زیرپوست: این لایه در قسمت زیرین درم قرار دارد و حاوی سلول‌های چربی است.

هرگاه سلول‌های لایه‌های مختلف پوست بر اثر تماس با مواد داغ از بین بروند سوختگی ایجاد می‌شود. سوختگی‌های پوست را می‌توان به دو دسته با ضخامت نسبی و تمام ضخامت طبقه‌بندی کرد. در سوختگی‌های با ضخامت نسبی، اپیدرم و قسمت بالایی درم درگیر می‌شوند و به بافت‌های زیرین آسیبی وارد نمی‌شود ولی در سوختگی‌های تمام ضخامت علاوه بر درم و اپیدرم به لایه‌های زیر پوستی نیز آسیب می‌رسانند.

❖ علائم و درجه بندی سوختگی‌ها

جهت تشخیص عمق سوختگی از درجه بندی زیر استفاده می‌شود:

✓ **سوختگی سطحی پوست یا درجه اول** که فقط شامل لایه سطحی پوست یا اپیدرم بوده و در آن پوست دردناک، خشک و قرمز، گرم و حساس به لمس است و می‌تواند کمی متورم شود و هنگام فشردن محل سوختگی، سفید می‌گردد.

سوختگی سطحی معمولاً بین سه تا شش روز بدون بجا گذاشتن اثری با پوسته ریزی محل سوختگی التیام می‌یابد. مانند سوختگی ناشی از نور آفتاب و سوختگی ناشی از شعله ملایم

✓ **سوختگی درجه دو سطحی** که علاوه بر لایه سطحی، لایه عمیق

تر پوست یا درم نیز آسیب می‌بیند. در این حالت پوست بسیار دردناک است و حتی با جابجایی هوا یا تغییرات دما درد تشدید می‌شود. محل ضایعه قرمز بوده و معمولاً تاول می‌زند. این نوع سوختگی نیز همانند نوع سطحی با فشار دادن محل سوختگی، سفید می‌شود.

✓ **سوختگی درجه سه عمقی** که لایه سطحی و لایه عمقی (درم)

می‌سوزد. گاهی تمایز سوختگی درجه سه از سوختگی درجه دو مشکل می‌باشد. به علت از بین رفتن اعصاب زیر جلدی معمولاً بیمار دردی احساس نمی‌کند؛ بجز مواردی که در اطراف سوختگی درجه سه، مناطقی از سوختگی درجه دو نیز وجود داشته باشد. همیشه همراه با تاول است و با فشار دادن محل ضایعه سفید نمی‌شود.

برای التیام معمولاً به بیش از ۲۱ روز درمان نیاز دارد و اثر سوختگی نیز بجا می‌ماند که در برخی موارد بسیار بد شکل می‌شود. علل سوختگی درجه سه عبارتند از مایعات بسیار داغ، شعله شدید آتش، جریان الکتریکی، مواد شیمیایی قوی مانند فسفر سفید.

✓ **سوختگی درجه چهارم** در این نوع سوختگی تمام لایه‌های

پوست (سطحی، عمقی، چربی زیر پوست) می‌سوزد و پوست بطور کامل از بین می‌رود. در این حالت پوست بصورت یک تکه چرم در می‌آید که ممکن است سفید مرواریدی یا زرد و قهوه‌ای و بعضی مواقع سیاه و زغالی باشد.

به علت از بین رفتن پایانه‌های اعصاب پوست، در لمس حساس نیست و دردی ندارد التیام این سوختگی معمولاً بدون درمان‌های جراحی و پیوند پوست ممکن نیست.

❖ علل شایع

❖ فیزیوتراپی

مراجعه روزانه یا یک روز در میان بیماران به بخش فیزیوتراپی بعد از ترخیص کاملاً ضروری است. اهمیت فیزیوتراپی بعد از ترخیص در بیماران سوختگی عبارتند از:

- ✓ سبب افزایش بهبودی زخم می‌شود.
- ✓ موجب کاهش ورم زخم می‌شود.
- ✓ موجب کاهش چسبندگی در نواحی سوختگی مخصوصاً اطراف مفاصل می‌شود که در نهایت از کوتاه شدن عضو و محدودیت حرکتی جلوگیری میکند.
- ✓ باعث کاهش درد عضلات (ناشی از بیحرکتی) میشود.
- ✓ موجب کاهش عوارض تنفسی می‌گردد.

❖ درجه شرايطی به پزشک مراجعه نمایید؟

- در صورتی که دچار سوختگی در نواحی زیر شدید لازم است که به پزشک جهت درمان مراجعه نمایید:
- ✓ سوختگی صورت و دست یا انگشتان دست
- ✓ ناحیه تناسلی و یا پا
- ✓ سوختگی در نزدیکی مفاصل
- ✓ سوختگی وسیع (بزرگتر از ۳ اینچ یا ۷٫۵ سانتی متر) و یا عمیق
- ✓ کودک کمتر از پنج سال و یا فرد مسن تر از ۷۰ سال
- ✓ وجود نشانه‌های عفونت پوست، مانند افزایش قرمزی، درد، ترشح چرک مانند، و یا تب بیش از ۳۸ درجه سانتی گراد
- همچنین در صورت مشاهده علائم زیر نیز به پزشک مراجعه کنید:
  - عدم بهبود ناحیه سوخته
  - درد و قرمزی در محل سوختگی
  - ترشح چرکی از محل سوختگی
  - خونریزی از محل سوختگی
  - تب و لرز
  - بی‌اشتهایی

✓ بسته: در درمان بسته، پوششی بر روی پماد مالیده شده بر روی پوست قرار می‌گیرد. این پوشش معمولاً روزانه دوبار تعویض می‌شود.

- از عیوب بزرگ این روش آن است که اگر پوشش مذکور دو بار در روز تعویض نشود، به شدت بر سرعت رشد باکتری‌ها می‌افزاید، به خصوص در مواردی که اسکار زخم ضخیم باشد.
- از مزایای این روش کم بودن میزان درد و حرارتی است که به هدر می‌رود. معمولاً روش درمان بسته ترجیح داده می‌شود.

❖ پیوند پوست در سوختگی‌ها

در سوختگی‌های با ضخامت کامل یا با جراحت تمیز می‌توان به جای پمادهای موضعی از جایگزین‌های پوستی استفاده کرد. در صورتی که بلافاصله پس از شستشوی اولیه و جدا کردن تاول‌ها از زخم، این پوشش‌ها به کار بروند، از هدر رفتن مایعات و خطر عفونت

پیشگیری می‌شود و درد کاهش می‌یابد. بیمار می‌تواند بلافاصله به راحتی حرکت کند و ترمیم با کمترین اسکار صورت می‌پذیرد.

❖ آب‌درمانی

استفاده از آب‌درمانی در درمان سوختگی هنوز مورد بحث است. با این حال، پس از برداشتن لایه‌های مرده پوست و بستن زخم‌ها، آب‌درمانی از انواع مفید فیزیوتراپی محسوب می‌شود. هم‌چنین در بیمارانی که وضعیت پایدارتری دارند، حمام رفتن برای شستشوی زخم بسیار مفید است.

سوختگی می‌تواند به دلایل مختلفی که عمده ترین آن سوختگی ناشی از حرارت است صورت گیرد.

❖ عوارض سوختگی

- از عوارض سوختگی به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:
- ✓ بجا گذاشتن آثار سوختگی و ایجاد اسکار یا گوشت اضافی
- ✓ مشکلات تنفسی
- ✓ عفونت
- ✓ چسبندگی اطراف مفاصل
- ✓ بدشکلی پوست منطقه سوخته

❖ درمان سوختگی‌ها

- ✓ سوختگی‌های سطحی عموماً به آنتی‌بیوتیک‌های موضعی نیاز ندارند. پوشانیدن زخم و به حداقل رسانیدن میزان تماس آن با هوا، درد را کاهش می‌دهد و اگر زخم عفونی نشود، خود به‌خود ترمیم خواهد شد.
- ✓ اهداف درمانی در سوختگی‌های با ضخامت کامل یا درجه سه عبارتند از: پیشگیری از عفونت، برداشتن بافت‌های مرده و پوشانیدن هرچه سریع‌تر زخم با پوست یا پیوند پوست

❖ انواع پانسمان سوختگی‌ها

- جهت پانسمان سوختگی‌ها از دو روش زیر می‌توان استفاده نمود:
- ✓ پانسمان باز : در درمان باز پماد دو یا سه بار در روز بر روی زخم مالیده می‌شود و هیچ نوع پوششی روی زخم قرار داده نمی‌شود. از این روش غالباً در سوختگی‌های سر و صورت استفاده می‌شود.
- از مزایای این روش این است که برخلاف مواردی که زخم پوشانیده می‌شود، رشد باکتری‌ها محدود باقی می‌ماند و علاوه بر این زخم قابل رؤیت و در دسترس است.
- از معایب این روش می‌توان از درد زیاد و بالا بودن میزان حرارت هدر رفته نام برد.